

Retningslinjer for brukermedvirkning i Statped

*Gjeldende for perioden 01.01.2017 – 31.12.2019
Godkjent i nasjonalt brukerråd 6.4.2016*

Innhold

1. STATPED	1
1.1. TJENESTEYTING	1
1.2. BRUKERPERSPEKTIV	1
1.3. ORGANISASJON	2
2. BRUKERMEDVIRKNING I STATPED	3
2.1. BRUKER I STATPED	3
2.2. DEFINISJON AV BRUKERMEDVIRKNING	3
2.3. BRUKERMEDVIRKNING PÅ INDIVIDNIVÅ	3
2.4. BRUKERMEDVIRKNING PÅ SYSTEMNIVÅ	4
2.5. KRITERIER FOR GOD BRUKERMEDVIRKNING	4
3. MÅL OG MANDAT FOR BRUKERMEDVIRKNING	5
3.1. MÅL	5
3.2. MANDAT	5
4. ORGANISERING AV BRUKERMEDVIRKNING I STATPED	6
4.1. NASJONALT BRUKERRÅD	7
4.2. REGIONALE BRUKERRÅD	8
4.3 FAGLIGE SAMARBEIDSRÅD	9
4.4. BRUKERKONFERANSE	10
4.5. BRUKERMØTE	10

1. STATPED

I Meld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap*, kap. 6.2.2. redegjøres det for målene for Statped. Det henvises innledningsvis til at Statped har to hovedoppdrag:

- 1) Statped skal gi tjenester til kommuner og fylkeskommuner som støtter opp under arbeidet med å realisere opplæringslovens bestemmelser om likeverdig, tilpasset og inkluderende opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov. Statped skal gi tjenester på både individ- og systemnivå.
- 2) Statped skal utvikle kompetanse på det spesialpedagogiske fagfeltet og skal dokumentere, formidle og implementere praksis- og forskningsbasert kunnskap.

1.1. TJENESTEYTING

Statped er en del av opplæringssektoren som en spesialpedagogisk tjeneste for kommuner og fylkeskommuner. Statped skal være en pådriver for utvikling av fagområdene hørsel, syn, språk/tale, ervervet hjerneskade, sammensatte lærevansker, kombinerte syns- og hørselstap/ døvblindhet, som i et flerfaglig perspektiv skal bidra til et godt tilbud til den enkelte bruker. Et brukerperspektiv innebærer å ha brukernes behov som utgangspunkt for å utvikle tjenestene.

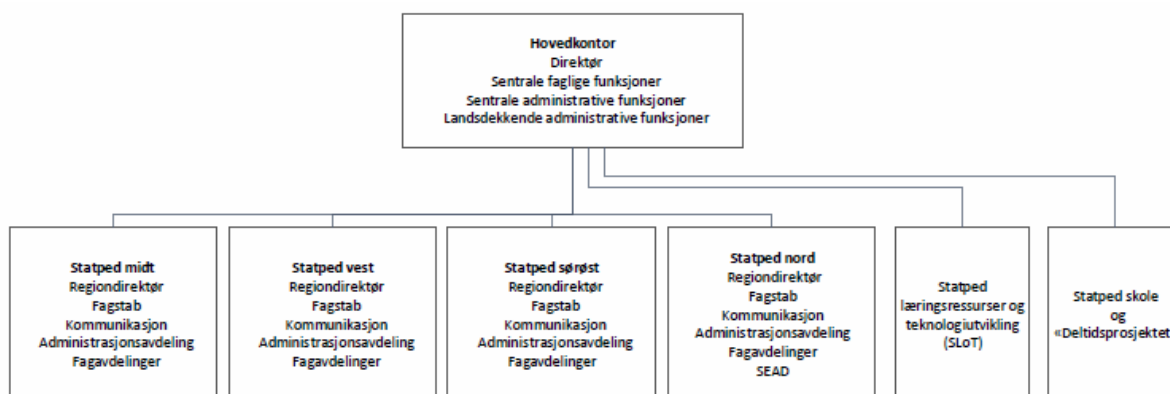
1.2. BRUKERPERSPEKTIV

Statpeds brukerperspektiv er basert på visjonen *Likeverd og mestring*. Brukere av Statpeds tjenester skal oppleve å bli møtt med respekt og anerkjennelse. Det vil være en viktig del av omstillingen å styrke tilrettelegging for foresatte gjennom bedre opplæring, bedre koordinerte tjenester og enklere tilgang til Statped. Samarbeid med brukerorganisasjonene vil være viktig for å realisere en god brukermedvirkning. Strukturer for brukermedvirkning blir et viktig virkemiddel for å ivareta dette perspektivet

1.3. ORGANISASJON

Nye Statped vil bli organisert i fire flerfaglige regionsentre; Statped nord, Statped midt, Statped vest og Statped sørøst, og et hovedkontor med ansvar for faglige sentrale funksjoner, landsdekkende administrative funksjoner, drift og utvikling av området læringsressurser og skoledriften. Ved hovedkontoret vil det være nasjonalt fagansvarlige innen Statpeds seks fagområder; syn, hørsel, språk – og talevansker, sammensatte læreversker, ervervet hjerneskade, kombinerte syns- og hørselstap/døvblindhet.

Regionene er organisert på lik måte i alle regioner, både på faglige og administrative funksjoner. Antall fagavdelinger og størrelsen på de ulike fagavdelingene vil, som følge av variasjonen i størrelse, variere fra region til region. Alle regionene skal ha kompetanse på Statpeds seks fagområder. Statped nord skal ha en egen avdeling for landsdekkende oppgaver knyttet til Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD).

Figur 1: Organisasjonsmodell, Statped

2. BRUKERMEDVIRKNING I STATPED

2.1. BRUKER I STATPED

I Statped defineres barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov som brukere. Foresatte til barn og unge defineres innenfor begrepet brukere. Brukernes tilgang til Statpeds tjenester går gjennom kommuner og fylkeskommuner. Pedagogisk - psykologisk tjeneste er som hovedregel bindeleddet mellom Statped og brukeren. Kommuner, fylkeskommuner, helseinstitusjoner og andre profesjonelle tjenesteytere defineres som samarbeidspartnere og aktører i tiltakskjeden. Samiske skoler og Statpeds skoler ivaretar brukermidvirkning i formelle fora i henhold til opplæringsloven.

Brukerorganisasjoner er viktige samarbeidspartnere til Statped. De besitter kunnskap, erfaring og holdninger som sammen med Statped sin kompetanse vil kunne gi brukeren god hjelp.

Forholdet mellom de ulike aktører i et system rundt den enkelte bruker må ha en karakter der brukernes og samarbeidspartnerens tilpassede behov ivaretas.

2.2. DEFINISJON AV BRUKERMEDVIRKNING

Brukermedvirkning er en betegnelse for beslutningsprosesser og utforming av tjenestetilbud hvor brukeren har innflytelse. Dette innebærer at mottakere av tjenester og ytelser (brukere) selv aktivt skal medvirke og ta beslutninger i forhold som angår dem. Brukermedvirkning skjer når brukeren på individnivå og brukerorganisasjonene på systemnivå får delta i planleggingen, gjennomføringen og evalueringen av tjenester.

2.3. BRUKERMEDVIRKNING PÅ INDIVIDNIVÅ

Brukermedvirkning på individnivå innebærer at bruker med eventuelt bistand fra brukerorganisasjon medvirker i sin egen sak med planlegging, gjennomføring og evaluering av de tjenester som Statped tilbyr. I henhold til opplæringsloven har man en individuell rett til brukermidvirkning når det gjelder utforming av tilbud om spesialundervisning i § 5-4, tredje ledd:

"Tilbod om spesialundervisning skal så langt råd er, formast ut i samarbeid med eleven og foreldra til eleven, og det skal leggjast stor vekt på deira syn."

Statped ansatte har et særskilt ansvar for å ha kompetanse på brukermidvirkning.

2.4. BRUKERMEDVIRKNING PÅ SYSTEMNIVÅ

Brukermedvirkning på systemnivå innebærer at brukerorganisasjoner er involvert i utvikling av Statped sine tjenester og beslutningsprosesser. Brukerrepresentanter velges inn i utvalg og råd og bidrar med sin kompetanse til utforming av tjenestetilbud.

2.5. KRITERIER FOR GOD BRUKERMEDVIRKNING

Brukerorganisasjonene og Statped legger vekt på disse kriteriene for god brukermedvirkning:

- Brukerorganisasjonene og Statped møtes som likeverdige parter med gjensidig forpliktelser, respekt, tillitt og trygghet.
- Felles forståelse av brukermedvirkningsbegrepet i Statped.
- Felles mening og en kultur for reell brukermedvirkning i Statped sin praksis.
- Avklaring, tydeliggjøring og bevisstgjøring av roller og forventninger på alle nivåer i samarbeidet mellom brukerorganisasjoner og Statped.
- Samsvar mellom Statpeds praksis og sentrale føringer når det gjelder brukermedvirkning.
- Ansatte i Statped skal på alle nivå ha kunnskap og tilstrekkelig kompetanse om brukermedvirkning.
- Brukermedvirkning skal være forankret i Statpeds ledelse.
- Legitim representativitet med kompetanse fra brukerorganisasjonene.
- Det skal være en flerfaglig og tverrfaglig representasjon i Brukerrådene.
- Økonomi, tid, kommunikasjon og kompetanse må være til stede for å iverksette brukermedvirkning.

3. MÅL OG MANDAT FOR BRUKERMEDVIRKNING

3.1. MÅL

Målet for brukermedvirkning i Statped er å sikre reell innflytelse gjennom brukerkompetanse i møte med fagkunnskap. Likeverdighet mellom brukerkompetanse og fagkunnskap - gjensidig utbytte.

3.2. MANDAT

Brukerorganisasjonene skal i dialog med Statped sin ledelse etablere brukerråd som skal ha en reell innflytelse på og deltakelse i Statpeds beslutningsprosesser og utforming av tjenestetilbud.

Brukerråd og samarbeidsråd i Statped:

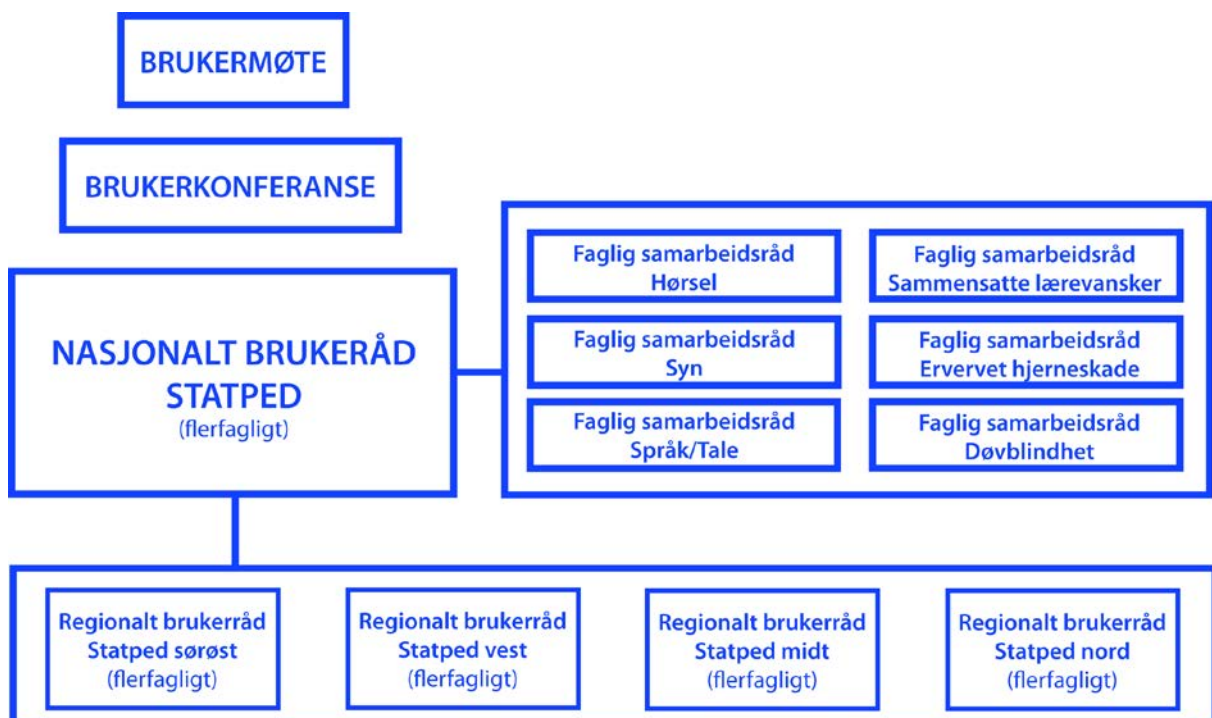
- Skal være et rådgivende organ for ledelsen i Statped.
- Skal høres i sentrale saker som vedrører Statped sin drift og utvikling.
- Skal arbeide for god dialog og et godt samarbeid mellom brukerne og Statped.
- Brukerkompetanse og fagkompetanse utfyller hverandre og skal sikre at brukerne får gode tjenester fra Statped.
- Kan fremme saker overfor Statped ledelse.
- Skal sette i verk og ha medansvar for tiltak som bidrar til god informasjonsflyt mellom brukerne og Statped.
- Brukerrådet skal være med på å sikre fagutviklingsarbeidet i Statped.
- Kan ta initiativ til bruker- og erfaringskonferanser.

4. ORGANISERING AV BRUKERMEDVIRKING I STATPED

Omstillingen av Statped innebærer en endring fra elleve selvstendige kompetansesenter til en nasjonal virksomhet organisert i fire flerfaglige regioner. For å sikre en helhetlig og tydelig struktur for brukermedvirkning, bygger modellen som vist under på Statpeds organisasjonsmodell. Struktur for brukermedvirkning ivaretar både det geografiske og faglige perspektivet. Modellen viser hvordan brukerråd og faglige samarbeidsråd er tenkt organisert for å sikre en helhetlig utvikling av Statpeds tjenestetilbud.

Brukermedvirkning organiseres i henhold til Statped sitt organisasjonskart:

- Et brukerråd på nasjonalt nivå, *Nasjonalt brukerråd Statped*.
- Fire brukerråd, ett i hver region, *Regionalt brukerråd Statped sørøst/vest/midt/nord*
- Seks faglige samarbeidsråd i samsvar med Statpeds fagområder.
- Årlige brukerkonferanser for alle representanter i brukerråd og samarbeidsråd.
- Årlige brukermøter med barn og unge som er Statpeds brukere.
- Statped dekker reiseutgifter i henhold til retningslinjer for utbetaling av godtgjøring til medlemmer av råd og utvalg.

Figur 2: Modell for brukermedvirkning, Statped

4.1. NASJONALT BRUKERRÅD

Organisering av *Nasjonalt brukerråd Statped*:

- Brukerrådet knyttes direkte til direktøren i Statped.
- Direktøren er ansvarlig for at rammene rundt brukerrådet er til stede.
- Direktøren leder møtene i brukerrådet og skal se til at fagansvarlig og FoU, læringsressurser og skolene deltar i møtene ved behov.
- Brukerrådet møtes to til fire ganger i året.
- Statped har sekretariatfunksjon for brukerrådet og organiserer brukerrådsmøtenes praktiske sider (møteinnkalling, møtereferat, møtelokaler, tolk osv.)
- Innkalling og referat er offentlige dokumenter. Innkalling bør sendes ut senest to uker før møtet og referat bør sendes ut senest to uker etter møtet.
- Nasjonalt brukerråd får referat fra regionale brukerråd og faglige samarbeidsråd til behandling og drøfter saker av nasjonal relevans.

Oppnevning av Nasjonalt brukerråd Statped:

- Brukerrådet skal være bredt sammensatt og representere brukerne.
- Brukerrådet består av sju til tolv medlemmer:
 - FFO oppnevner inntil sju representanter med personlig vara.
 - SAFO oppnevner fire representanter med personlig vara.
 - Unge funksjonshemmede oppnevner en representant med personlig vara.
- Representantene oppnevnes for to år.
- Vararepresentanter har møterett i nasjonalt brukerråd.
- Oppnevning gjøres hvert andre år.
- FFO, SAFO og UngFunk, i dialog med brukerorganisasjonene, er ansvarlig for at oppnevningsprosessene gjennomføres etter intensjonen og etter de frister som fastsettes i nasjonalt brukerråd

4.2. REGIONALE BRUKERRÅD

Organisering av regionale brukerråd:

- Statped har fire regionale brukerråd:
 - Regionalt brukerråd Statped sørøst
 - Regionalt brukerråd Statped vest
 - Regionalt brukerråd Statped midt
 - Regionalt brukerråd Statped nord
- Regionalt brukerråd knyttes direkte til regionsdirektørene og regiondirektørene leder møtene i brukerrådene.
- Regionsdirektøren er ansvarlig for at rammene rundt regionale brukerråd er til stede.
- Regionalt brukerråd møtes to - fire ganger i året.
- Statped har sekretariatfunksjon for brukerrådet og organiserer brukerrådsmøtenes praktiske sider (møteinnkalling, møtereferat, møtelokaler, tolk osv.)

Oppnevning av regionale brukerråd:

- Brukerrådet skal være bredt sammensatt og representere brukerne.
- Brukerrådet består av sju til tolv medlemmer:
 - FFO oppnevner inntil sju representanter med personlig vara.
 - SAFO oppnevner inntil fire representanter med personlig vara.
 - Unge funksjonshemmede oppnevner en representant med personlig vara.
- Representantene oppnevnes for to år.
- Ved første møte etter oppnevning innkalles både representant og personlig vara.
- Oppnevning gjøres hvert andre år.
- FFO, SAFO og UngFunk, i dialog med brukerorganisasjonene, er ansvarlig for at oppnevningsprosessen gjennomføres etter intensjonen og etter de frister som fastsettes i nasjonalt brukerråd

4.3 FAGLIGE SAMARBEIDSRÅD

Statped har flere fagområder med fagansvarlige på nasjonalt og regionalt nivå. Fagutviklingen i de enkelte fagområde skal skje i direkte samarbeid med brukerorganisasjonene som hører til det aktuelle fagområdet. Det etableres følgende samarbeidsråd med utgangspunkt i de seks fagområdene:

- Faglig samarbeidsråd for språk og tale
- Faglig samarbeidsråd for hørsel
- Faglig samarbeidsråd for syn
- Faglig samarbeidsråd for sammensatte lærevansker
- Faglig samarbeidsråd for kombinerte syns- og hørselstap/ døvblindhet
- Faglig samarbeidsråd for ervervede hjerneskader

Rådene opprettes for å sikre en likeverdig praksis og utvikling innen Statped's fagområder.

Rådene består av representanter for brukerorganisasjonene, ansatte og ledere i Statped.

- Faglige samarbeidsråd knyttes direkte til fagansvarlig på Statped's hovedkontor.
- Fagansvarlig på Statped sitt hovedkontor sørger for at rammene rundt faglig samarbeidsråd er tilstede og fagansvarlig leder møtene i samarbeidsrådet.
- Faglige samarbeidsråd møtes to ganger i året.
- Statped har sekretariatfunksjon for faglig samarbeidsråd og organiserer brukerråds-møtenes praktiske sider (møteinnkalling, møtereferat, møtelokaler, tolk osv.)

Oppnevning av faglige samarbeidsråd:

- Faglige samarbeidsråd består av syv til ti medlemmer:
 - Tre til fire representanter fra brukerorganisasjonene for det aktuelle fagområdet.
 - Statped's fagansvarlig for det aktuelle fagområdet.
 - Avdelingsledere fra nivå tre som har ansvar for fagområdet i hver region.
- Representantene oppnevnes for to år. Statped inviterer brukerorganisasjonene til å oppnevne representanter, det nasjonale brukerrådet godkjenner oppnevningen.
- Oppnevning gjøres hvert andre år.

4.4. BRUKERKONFERANSE

Brukerkonferansen i Statped samler de regionale brukerrådene, det nasjonale brukerrådet og de faglige samarbeidsrådene. I tillegg kan andre samarbeidspartnere, offentlige og private tjenesteytere inviteres. Det er en arena for kunnskap, erfaringsutveksling og relasjonsbygging. Brukerkonferansen organiseres på følgende måte:

- Brukerkonferansen ledes av Nasjonalt brukerråd Statped.
- Brukerkonferansen samles hvert år.
- Alle medlemmene i nasjonale og regionale brukerråd er deltakere i brukerkonferansen.
- Det anbefales at regionmøter holdes i forbindelse med brukerkonferansen.
- Arbeidsgruppe for Nasjonalt brukerråd er ansvarlig for å arrangere brukerkonferansen, men direktøren er ansvarlig for at resursmessige og økonomiske rammene rundt brukerforumet.

4.5. BRUKERMØTE

Nasjonalt brukerråd skal sikre barns og unges stemme (jf FNs barnekonvensjon) ved å etablere et til to årlige brukermøter (*Brukermøter i Statped*) eller et brukerpanel som består av barn og unge som er brukere av Statpeds tjenester. Brukermøtet skal ivareta en god dialog mellom barn og unge og Statped. Fokus vil være på barn og elevers hverdagssituasjon i opplæringsløpet. Dette vil kreve en spesiell tilnærming når det gjelder organisasjonsform, og utvikling av dette forumet vil anses som et utviklingsprosjekt. Det lite erfaring og dokumentasjon på dette området, men vil være på mange måter nyskapende og gi svake grupper en synlig stemme i Statped.

Denne tilnærmingen bidrar til andre perspektiver som vil bevirke en brukermedvirkning på en direkte måte. Dette vil være viktig med en bred representasjon i forhold til funksjonsvansker, geografi og kultur.